

הרב יהודה הערשקאוויטש

ירושלים

בענין לאיזה צד צריך להתפלל

דשכינה במערב, וה"נ ס"ל לר' אבהו שם, ופליגי אדר' אושעיא ור' ישמעאל ור' ששת דס"ל דשכינה בכל מקום וכדאמר ר' ששת לכל רוחתא אוקמן לבר ממזרח וכו' משום דמורו בה מיני. וכתוב בתוספות ד"ה לכל רוחתא, דכל הני אמוראי לית להו הא דתניא בברכות שחייב אדם להתפלל נגד ירושלים וכו' אלא סברי כו' ישמעאל דאמר שכינה בכ"מ, ומאן דאמר שכינה במערב סבר כר"ע ע"כ. פירוש דבריו דכל הני אמוראי פליגי אסוגיין דברכות וס"ל דלא מתפללין לצד א"י כלל אלא לרוח השכינה, אית דסברי דיכולין להתפלל לכל רוח שהוא דס"ל שכינה בכ"מ, ואית דסברי דתמיד מתפללין למערב דס"ל שכינה במערב. ולענין הלכה נקטינן דשכינה במערב כדמבואר בטור ושו"ע או"ח סימן ג' דפסקינן דאסור לפנות למערב משום רוח השכינה. והנה ברא"ש פ"ד דמסכת ברכות סימן י"ט פסק דכשמעתתא דברכות קי"ל ודלא כהאי שמעתתא דב"ב, וכן משמע מהרי"ף שהעתיק סוגיא דברכות ולא העתיק סוגיא דב"ב, וכן פסק הרמב"ם פ"ה מהלכות תפלה ה"א וכן פסק בשו"ע או"ח סי' צ"ד ס"א, וכך אנו נוהגים. ובאמת צריך לבאר למה לענין תפלה נקטינן דמתפלל לצד א"י ולענין נפנה פסקינן דאסור לפנות לרוח השכינה ואכמ"ל.

יש לחקור אי מאן דס"ל דצריך להתפלל לצד בהמ"ק אי ס"ל דה"ה לרוח שהשכינה נמצא שם מצי לאצלויה מיהא עדיף להתפלל לצד בהמ"ק, או דילמא ס"ל דצד שהשכינה

סוגיין דברכות ל ע"א ת"ר סומא ומי שאינו יכול לכוין את הרוחות יכוין את לבו כנגד אביו שבשמים כו' היה עומד בחוץ לארץ יכוין את לבו כנגד ארץ ישראל וכו' היה עומד בא"י יכוין את לבו כנגד ירושלים וכו'. ועיין בתוספות ד"ה היה דל"ג לבו דאפניו קאי, ובאמת בירושלמי ברכות פ"ד ה"ה וכן בספרי פרשת ואתחנן בפסוק ויתעבר ה' (ובספרי הנדפס במלבי"ם פסוק עלה) גרסינן הופכים פניהם נגד א"י. וכתב רבינו יונה (דף כ ע"ב בדפי הרי"ף) ד"ה היה עומד בחו"ל יכוין את לבו כנגד א"י וז"ל דלא תימא כנגד א"י בלבד אלא כנגד א"י וכנגד ירושלים וכנגד בהמ"ק וכו' עיי"ש. נחזור לסוגיא הנ"ל, היה עומד בבהמ"ק יכוין את לבו כנגד בית קה"ק היה עומד בבית קה"ק יכוין את לבו כנגד בית הכפורת היה עומד אחורי בית הכפורת יראה עצמו כאלו לפני הכפורת. נמצא, עומד במזרח מחזיר פניו למערב, במערב מחזיר פניו למזרח, בדרום מחזיר פניו לצפון, בצפון מחזיר פניו לדרום ע"כ.

והנה במתני' ב"ב כה ע"א תנן ר"ע אומר לכל רוח הוא עושה, פירוש בורסקי, חוץ ממערבה ואמרינן בגמרא מפני שרוח מערבית תדירא בשכינה, דאריב"ל בואו ונחזיק טובה לאבותינו שהודיעו מקום תפלה דכתיב (נחמיה ט' ו') וצבא השמים לך משתחווים. וכתב רש"י ד"ה וצבא השמים, וז"ל, השמש והירח העומדים במזרח, לך משתחווים, למערב עכ"ל. פירוש דס"ל לר"ע ולריב"ל